

Ünite 10: İnançsızlık

Giriş

İnançsızlık anlamında kullanılan küfür sözlükte bir şeyi örtmek ve gizlemek anlamına gelir , felsefi olarak ateizm denir. Nankörlük nimet verenin iyiliğini göz ardı etmek, onu yok saymak manasına gelir.

Terim olarak küfür Allah'ın varlığını ve birliğini, Kur'an'da açık ve kesin olarak belirtilen hükümlerin ve ölüm ötesi hayatı kabul etmemek gibi inanış ve davranışlardır. Gerçeğin üzerini örtme söz konusu olduğu için bu durumdaki kimselere kâfir denilir.

İkinci tür küfür ise nankörlüktür. Allah'ın verdiği sayısız nimetleri inkâr manası taşır ve insanı dinden çıkarmaz.

İslâmî öğretilerde iman asıl, küfür ise, eğretilerdir. Çocuklar küfre bulaşmamış tertemiz bir yaratılış üzere dünyaya gelirler. Dini inancı kabul etmeye yatkın olmalarına rağmen sonradan çevrenin baskısı ya da etkisiyle dine yaklaşım tarzlarında değişimler yaşanabilmektedir.

Her insan, kendisine verilen akıl sayesinde Allah'ın varlığını ve birliğini kavrayabilecek düzeyde yaratılmıştır.

İnsanda din duygusu doğustandır.

İnsan dini açıdan sorumluluk çağına geldiği zaman özgür iradesiyle ya iman ya da inkâr eder. Çünkü insanın doğal yapısı, iman ve inkâra aynı düzeyde kabili Allah insanın özgür irade ve seçimine göre filii yaratır. Böyle olunca inanç veya inançsızlığın meydana gelmesinde irade ve yaratma olmak üzere iki yön vardır.

Küfrün Kısımları

Küfür ; şuurulu bir şekilde Allah'ı, Hz. Peygamber'! ve O'nun Allah'tan getirmiş olduğu esasları kişinin kalbiyle kabullenmemesi, diliyle de inkâr etmesidir.

Kişinin kalbiyle Allah'ın ilah olduğunu bilmesi, fakat diliyle inancını söylememesi inanç esaslarını kabullenmeye yanaşmamasıdır.

Kişinin kalpten Allah'ı ve gerçeği bilip, dil ile de zaman zaman bildiğini açıklamasına rağmen kıskançlık, kin, ihtiras, sapıklık, şan, şöret, makam endişesi ve kavmiyetçilik gibi sebeplerle kabullenmiyor görünmesidir.

İnsanın Allah'a ve Resul'üne iman etmesi, fakat cehaleti sebebiyle dinde emir ve yasaklardan olan şeyleri inkâr etmesidir.

Kişinin inanılması gereken şeyleri, diliyle söylemesi, fakat kalbiyle tasdik etmemesidir. Münafıkların durumu bu kısma girer.

İnkâr Kavramının Kapsamı

İnkâr kelimesi her türlü inançsızlığı kapsamaktadır. Allah'ın varlığı ve birliği, peygamberlik, vahiy, ahiret gibi inanç konularının tamamını ya da bir kısmını inkâr eden kimseler yerine göre kâfir, müşrik veya münafık gibi isimler almaktadırlar.

Şirk

Sözlükte şirk "ortaklık" manasına gelir. Dinî anlamda şirk, Allah'ın ulûhiyet, sıfat ve fiillerinde eşi ve ortağı olduğunu kabul etmek ve Allah'tan başkasına ibadet etmektir. Allah'a, ulûhiyet makamına yakışmayan kusur, acizlik ve hata gibi eksiklikleri ifade eden sıfat mefhumları yüklemek şirkittir. Ulûhiyet ve ubudiyette tevhid dediğimiz zaman, ilahlığı ve ibadetleri sadece Allah'a has kılmak anlaşılmalıdır.

Küfür, Allah'a şirkten daha umumi olup, şirki de içine alır. Her müşrik kâfirdir ama her kâfir müşrik değildir. Âhiret gününe inanmamak küfürdür ama şirk değildir. Kur'an-ı Kerim'de müşriklerle Ehl-i kitap, kafirlerin iki ayrı zümresi olarak zikredilir.

Kur'an da ,Şirk ile küfrün Allah tarafından bağışlanamayacağı, bunun dışında kalan günahlardan dilediğini Allah'ın bağışlayacağı, şirkin en büyük zulüm olduğu belirtilmiştir. Büyük şirk Allah'tan başka varlıkları sevmeye ve onlara ta'zimde aşırı gitmek suretiyle de ortaya çıkabilir.

Hıristiyanlar Hz. İsa'yı aşırı derecede övdüler, önce Allah'ın oğlu, sonra da ilah yaptılar. Aynı şekilde Yahudiler de "Uz ey ir Allah'ın oğludur" demekle Allah'a ortak koşular (et-Tevbe 9/30).Tevhid inancına göre hiçbir insan peygamber derecesine çıkamaz, hiçbir peygambere de insanüstü bir konum biçilemez.

Nifak

Nifak dıştan Müslüman görünmek içten ise Allah'ı, Resulünü ve onun ilettiklerini yalanlamaktır. Nifak, dil ile ikrar bulunduğu halde kalb ile tasdik olmamasıdır. Nifak ehlinin, yani münafıkların kalplerinde tasdik bulunmadığı için itikadi açıdan kâfir hükmündedirler ve cehennemde ebedî olarak kalacaklardır (en-Nisâ 4/140, 145).

İtikadî nifak inanca zarar verir ve insan vicdanında derin sarsıntılar meydana getirir. Amelî nifak yani davranışlarda farklı dışavurumlara sahip olmak ise ahlaki anlamda ikiyüzlü hareket etmek, insanda şahsiyet gelişimini olumsuz yönde etkiler.

İrtidat

Sözlükte irtidat ve ridde gelinen yola tekrar gerisin geri dönmek anlamına gelir. Dini bir terim olarak da İslam'a girdikten sonra tekrar İslam'dan çıkarak küfre geri dönmektir. Dinden dönen kimseye de mürted adı verilir.

İrtidat da itikadî ve amelî diye iki kısma ayrılır. İtikadî irtidat, Allah'ı, Resulünü ve O'nun getirdiklerini inkâr ederek bir başka dine ya da anlayışa dönmektir. Amelî irtidat ise şüursuzca dini uygulamalardan bir kısmını dine aykırı uygulamalarla değiştirmektir.

İnkârın Psikolojik ve Sosyolojik Sebepleri

Psikolojik Sebepler

İnkâr, gönül ve düşünce hastalığıdır. Kur'an'ın "maraz" dediği (el-Bakara 2/10) inançsızlık hastalığı daha çok vesvese ve kuşkuculuğa dayanır.

Hevalarının doğrultusunda giden kimseler kendilerine iman telkin edildiğinde hemen onu reddedip başka değer yargıları üretmek Allah'ın yol göstericiliğine karşı çıkarlar.

Kur'an'a göre hevâ denilen bayağı arzular bir şirk nedenidir. "Hevasım kendine tanrı edineni gördün mü?" (el- Furkan 24/43).

İnsanı inkârâ götüren psikolojik motivlerden biri de büyüklemeden Tekebbür ise insanın hakkı kabulden kaçınarak Allah'a karşı böbürlenmesi ve büyüklük taslamasıdır.

Allah büyüklük taslayanların iman etmeyeceğini bildirmektedir (el- Mü'min 40/27-28; en-Nisa 4/173). Kur'an'da kibirlenmek, kâfirlerin en ayırt edici vasfı olarak tasvir edilir.

İnsanda inkârı besleyen psikolojik davranış bozukluklarından biri de kıskançlıktır. Kıskançlık hak edenin elindeki nimetin elinden gitmesini ve alınmasını arzu etmektir. Kur'an-ı Kerim'de kıskanç insanların sosyal hayattaki faaliyetleri şu şekilde anlatılır: "Kitap ehlinin birçoğu hak kendilerine belirledikten sonra içlerindeki kıskançlıktan ötürü sizi, imanınızdan sonra küfre döndürmek isterler." (el-Bakara 2/109).

İnançsızlığın psikolojik sebepleri arasında dünya sevgisi de çok önemli bir etkidir. Kendisinde yeterli düzeyde “takva” gelişmemiş insanlar aldatıcı zevk ve geçinme diye tanımlanan (bk. el-Hadid 57/70) dünyanın cazibesine tutularak onda “ebedîliği” aramaya, Allah’a ihtiyaç hissetmeme kalkabilirler.

Bunlara ek olarak inkâr sebepleri arasında fevriyet ve nankörlük gibi bazı psikolojik rahatsızlıklardan da söz etmek mümkündür.

Sosyolojik Sebepler

Toplum, çeşitli sosyal gruplardan oluşan bir ilişkiler ağıdır. İnsan üzerinde etkili olan sosyal baskı grupları vardır. Bu gruplar, insanın inanç seçiminde etkili oldukları gibi, inançsızlık konusunda da etkindirler.

Toplumların inançsızlığa yöneltilmesinde önderlik yapan sosyal baskı gruplarından birisi de varlıklı olmanın şımarttığı kimselerdir. Kur’an’da bu tür insanlara “mütref” denilmektedir. Bunlar servet ve taraftar çokluğu nedeniyle bir milletin kötülükte başı çeken varlıklı kesimidir (Bkz. Sebe’ 34/34-35).

Allah’ın hakkını O’na ihanette kullanan, O’nun, kullarına yönelik ilahi lütuf ve fazlını hesaba katmayan, dünyalık sebebiyle şımararak inkâra gidenler âhret azabıyla uyarılmışlardır (el-Mü’minûn 23/64—65).

İnsanın inkâr sebeplerine yenik düşmesi ya da üstesinden gelmesi, tamamen kendi özgür irade ve seçiminin bir neticesidir.

İman ve Küfür Arasındaki Sınır

Tekfir ; bir müslümanı küfre nispet etme manasına gelir. Hz. Peygamber ve İslam bilginleri insanlar hakkında gelişmiş güzel inançsızlık suçlaması yapılmamasını tavsiye etmelerine rağmen, Müslümanların bir diğer Müslüman kardeşini küfre nispet etme gafletini önleyememiştir.

İslam dini aklı kullanmaya, tefekkür ve özgür irade sahibi olmaya büyük değer verir. Taassup ve bir inanca körü körüne bağlı kalma ya da şartlanma hali, hoşgörü, tahammül gösterme ve ötekine saygı gibi değerleri ortadan kaldırır.

Tekfere yönelmenin bir diğer nedeni de bilgisizlik ve körü körüne taklitçiliktir.

Maddi servet ile manevi nüfuz ve şöhret elde etmek için başkalarını tekfir etmek de bir tekfir şeklidir.

Bu sebeplere ek olarak gelir dağılımındaki adaletsizlikler, işsizlik, eğitimde fırsat eşitliğinin olmaması, ifade özgürlüğünün ortadan kaldırılması ve kapalı bir toplum modeli yaşama gibi etkenleri de sayabiliriz.

Ehl-i sünnet mensupları “ehl-i kible tekfir edilemez” ilkesi oldukça açıklayıcıdır. Nitekim Hz. Peygamberden gelen bir rivayette “kiblemize yönelerek bizim gibi namaz kılan ve kestiğimizi yiyen bir kimse Allah ve Resulünün güvenini kazanmış sayılır.

İslam hoşgörü dinidir, ötekini kabullenme ve ikna bu dinde esastır.

İslam’da dinî hükümlerin anlaşılması ve yorumlanması konusunda sağlam delilere dayanılarak farklı görüşlerin açıklanması ayrışma değil rahmet olarak telakki edilir.

Çağdaş İnkarcı Akımlar

XVI. yüzyılın sonlarına doğru Batı toplumlarında , endüstriyel kapitalizm geliştikçe inançların önemini yitireceği, modernleşme süreçlerinin doğal bir sonucu olarak bireyin şuurunda ve toplum katında dinin gittikçe gerileyeceği iddia edildi.

XIX. yüzyıla gelindiğinde gelişme hızını daha da artırmış olan bazı düşünce biçimleri dine ve kutsala karşı saldırgan

bir tutum benimsemişlerdir. Özellikle ekzistansiyalist felsefenin ateist kanadı insan hayatından Allah inancını söküp atmaya çalışarak insanın yalnızlığa terkedilmesine sebep olmuştur.

Materyalizm

Bu düşünce tarzına tabiatçılık ve materyalizm adı verilir. Materyalizm, maddeyi varlığın temeli ve ezeli sayan, madde âleminin ötesinde herhangi bir varlık alanı tanımayan ve Allah, ruh ve ahreti inkâr eden felsefi bir akımdır. Onlara göre maddenin üstünde bir yaratıcı, etkileyici ve idare edici herhangi bir varlık yoktur.

Bu akım ruhî hadiseleri beynin fonksiyonları, tabiattaki düzen ve işleyişi de tesadüf çerçevesinde izah ederler.

Materyalizmin kökü milattan önceki dönemlere ,Yunan düşünürlerinden Demokrit ve Epikür'e dayanır.

Ancak materyalizm milattan sonra XVIII. yüzyıla kadar zayıf bir akım olarak varlığını sürdürmüştür, Kari Marks gibi diyalektik materyalizmin savunucuları eliyle XX. yüzyılın başlarında yeniden taraftar ve güç kazanmıştır.

Bugünkü ilmi ilerleşmiş karşısında materyalizm zayıflamıştır.

Darwinizm

Evrin teorisi diye anılan, İngiliz biyoloji bilgini Charles Darwin (1809— 1882) tarafından geliştirilen bu görüş de maddenin yaratıcı kudret olan Allah tarafından yaratılmadığına inanmış bir akımdır. Bu akıma Tekâmül nazariyesi de denilir. Buna göre ; canlılarda görülen olağanüstülükler, canlılarla içinde yaşadıkları çevreden gelen çeşitli tesirler arasında uzun zaman sürdürülen mücadeleler neticesinde kendiliğinden meydana gelmiştir.

Evrin teorisinin iki temel görüşü vardır. Bunlardan biri doğal seleksiyon adı verilen tabiatta kuvvetli olanın zayıfı elemesi fikri, diğeri de türler arasında geçişin varlığı iddiasıdır.

Darwin'in doğal seleksiyon yasası tabiatta geçerli olsaydı kuvvetli yaratılışa sahip olan canlı türleri zayıfları tamamen yok ederdi. Milyonlarca sene geçmesine rağmen canlılar arasında denge hala korunmaktadır.

Pozitivizm

İlerlemecilik nazariyesi de denilen bu akım Fransız düşünür Auguste Comte (1798-1857) tarafından kurulmuştur. Bu düşünceye göre pozitif felsefe, insan zekâsının ulaşabileceği son aşama kabul edilir. Toplumlar böyle bir hedefe üç hal yasası denilen teolojik, metafizik ve pozitif hal süreçlerini yaşayarak ulaşabilirler.

Pozitivizmde din ve bilim birbirine rakip iki güç olarak düşünülmüştür. Bilim, varlıkların nesnel yönlerini konu edinir, bunları incelerken deney ve gözlem yöntemini kullanır. Felsefe ve din varlığa "niçin?" sorusunu sorarken tabiat bilimleri ise "nasıl?" sorusunu sorar. Bilim, din ve metafizik gibi konularda ancak agnostik bir tutum sergileyebilir.

21. yüzyıla gelindiğinde bütün dünyada dini canlanmanın artması pozitivizmin kehanetinin geçersizliğini ortaya koymuştur.

Freudizm

İnsan şuurunu metafizik boyuttan kopararak salt akli araştırma alanıyla sınırlandıran Sigmund Freud (1856— 1939) tarafından temelleri atılmıştır. Ona göre insana hâkim olan ve onu yöneten iki içgüdü korku ve cinsiyet duygularıdır.

Freud'e göre insan psikolojisinde Allah'a inanma eğilimi yoktur. İnsan bir yandan sayısız korkuların, diğer yandan çeşitli engeller karşısında tatmin edilemeyen cinsel duyguların baskısı altındadır.

Dini inanç, temayül ve hazları, ahlakî davranış örneklerini, yüksek İnsanî duyguları, aile bağlarını, sanatı cinsel duygulara bağlamak, bütün bunların sebep ve neticelerini ona indirgemek insan için düşünülebilecek en acındırıcı

hal ve davranıştır.

Çağdaş inkârcı akımlar, yeni inanç biçimleri ve felsefi görüşler bunlardan ibaret değildir. Bunlara deizm, okültizm, satanizm, ruh göçü gibi diğer akım ve düşünsel anlayışları da eklemek gerekir.

WWW.AOF.COM.TR